

ש. ב.

מדינת ישראל
הגנת

פרוטוקול מס' 31/ב'

מישיבת הרעדה לחינוך והתרבות שהוקיימה ביום ד',
ב' בניסן תשי"ג - 18.3.1953. כשעה 11.30.

ש. פרטיץ	- היר"ר	<u>משתתפים:</u>
ח. כוגר		
א. ברמן		
ק. כהנא		
א. כלמון		
ט. כפריח		
ד. נצר		
י. סמילנסקי		
ר. צברי		

מ. ארנא	<u>חסרים:</u>
מ. ארמ	
א. דרימט	
ש. רוזנברג	
א. רזיאל-נאור	
א. רימלט	

מר גולדסטמיט - ממעלה משרד החינוך והתרבות. מרתמנים:

א. המסך הדירן במקצת החינוך והתרבות. טדר-וידום:

=====

היו"ר ש. פרסיץ:

פנתחת את הישיבה.

ד. כפרית:

מאחר שעברתי בעיון על התקציב ברצוני לעמקך על שלושת נקודות: (1) הפחתה
הקצבה לתרבות והשכלה לעם; (2) ביטול חוק חינוך חובה לגבי ילדים בגיל 5 שנים; (3) הגדלת ההקצבה לחינוך הגבוה למדע. אינני רוצה לחזור על כל אותם הדברים שנאמרו בקשר לחינוך הגבוה. אולם ההקצבה לחינוך והתרבות. (היו"ר ש. פרסיץ: אלה הם 17% מכלל תקציב החינוך והתרבות). האוכלוסייה במעברות מונה 400,000 גפש ועל פעולות להנחלת הלשון, לפעולה תרבותית והשכלה לעם, לפעולה תרבותית במעברות ובישובי עולים - רואה אני בכל הסעיף הזה הפחתה לגבי השנה הקודמת. בשנה שעברה הוקצב לפועלה זו סך של 40,000 ל"י והשנה - 30,000 ל"י; הסעיף: עידוד פעולות וקליטה תרבותית בסיתוף עם הרשויות המקומיות הועמד בשנה שעברה על סך של 30,000 ל"י השנה - 15,000 ל"י; ספראות יסוד ליישובי עולים הועמדו בשנה שעברה על סך של 10,000 ל"י השנה - 5,000 ל"י. אזי לדעתי, עם כל רצוננו והכרתנו שחסרים לנו מהנדסים, רופאים, קצינים וכו', הרי מעטים מאד הם בעלי ההשכלה היסודית. על-כן יש צורך באיזון שהיא פרופורציה. אם ניקח את תקציב האופר המונח לפנינו נראה, כי בכל המסדרים ישנם סכומים נכבדים מאד להסתלמויות. בניח, בתקציב מסדר המספטים נמצא סך של 67,000 ל"י להתמחות לעורכי-דין, בתקציב מסדר ההקלאות ישנו סכום מסוים להתמחות; כהו לא ידבר על ההקצבה לחינוך החקלאי שהיא גדולה מאד. אבל יש שם גם סכומים לא קטנים למחקרים טובים, לסליחת אנשים לחוץ-לארץ; אף במסדר מסדר ותעסוקה ישנם סכומים להתמחות. אמנם יש לזכור, כי מסדר החינוך והתרבות איננו המסדר החשוב. אך אנני ארץ להתמחות, למחקר ולפיתוח המדע, כי ידוע שרובית ארבע הסדרינה. אך אנני ארץ ענייה, האם נוכל להקציב להתשכלה הגבוהה סך של 2,100,000 ל"י - זכו זה לא ייתכן. אנו מוכרחים לחתום עליו איננה צרה בטום סעיף בתקציב. אולי ישנו מינימום שאי אפשר לזוז ממנו.

ברצוני גם לעשות הסוואה סטילימת לגבי

החינוך הערבי. השנה הוגדל התקציב לחינוך הערבי בסך העולה על 400,000 ל"י - צבוי השנה הקודמת בשבילנו שהערבים יקבלו חינוך. רואה אני כאן בתקציב התחשבות ניכרת בבעיית הסורים הערבים, שכן סטילפנדיות והקצבה לבתי-סדר למורים - נכון הוא שכל הדברים האלה חשובים. כן ניתנת הקצבה לא קטנה בסך של 12,500 ל"י לתרבות למבוגרים בקרב הערבים. אולם כאשר מעבירה אני את הדבר לפסים שלנו, אני שואלת - היכן פעולות המינימום למען המבוגרים שלנו, האם כבר כולם יודעים עברית, או מינימום של ערבית? לצערנו הסכום הניתן לעידוד פעולות לקליטה תרבותית בסיתוף עם הרשויות המקומיות הכולל סכומים המדעיים להגיה ומועדים הועמד על פרוטות העשויות אך לצמצם את הפעולה.

אטר לצמצום התקציב לגן הילדים בגיל 5 שנים -

אנו עוד בטוב ונדבר על כך בהרחבה. אולם ההחלטה שלנו צריכה להיות: המסך קיום החוק כפי שנקבע בתחילה - גיל חינוך חובה צריך להתחיל מגיל 5 שנים. ייתכן והתקציב בכללנו אינו יכול לגדול בהתאם לסכום הדרוש לנו. דרוש לנו בערך סך של 1,000,000 ל"י; אם כי לפי התקציב הזה - בהתאם לשנה שעברה הוא מתבטא בסכום קטן יותר קרוב ל-700,000 ל"י. אם נוסיף לכך את ההתיקרות, הגידול הטבעי של גיל חינוך חובה במסך חצי שנה, הרי המסקנה צריכה להיות שלא לוותר על חינוך זה ולחפש מקורות כספיים נוספים. לפי מיטב ידיעותי יש לנו כ-40% מן הילדים בגיל 5 שנים אשר הוריהם אינם יכולים לשמם בהוצאות. על-כן נראה לי, כי גם במצבנו הקשה כיום במיוחד, הרי הוא איננו קשה מדי. לפי הערכתי יש לדאוג למעלה מ-20,000 ילדים. כן ישנן כאן הוצאות טובות אשר לא הוגדרו במידה הדרושה מכדי שיובאו לדיון סופי. אולם ההנחה שלנו צריכה

18.3.1953

המסך הדיון על תקציב החינוך
והתרבות.

ט. כפרית:

להיות: סיתוף הון של אותם 60% של ההורים שהם בעלי המצוינות. ויזולגם
להסתתף באגרה, בהתאם לדירוג מיוחד, בהתאם
למצבם החמרי. יטנה הצעה לסדר שלוש דרגות: (1) 10% מן ההורים שהם
בעלי יכולת וצריכים לכסות כמעט את כל הוצאות הגן; (2) 40% מן ההורים
יימצאו בדרגה סמוצעת ויטלמו כדי מחצית הוצאות החזקת הגן; (3) 10%
מן ההורים יטלמו סיניטום של הוצאות החזקת הגן בסיתוף עם ארגוני הנסים
והרשויות המקומיות.

יטנה הצעה אחרת האומרת, כי גם כיום
ישנם הורים המסתתפים בהחזקת בתי-הספר על-ידי אגרות חינוך. על-כן אין
ליצור אגרה מיוחדת לצרכי גן-הילדים, אלא לקבוע אגרה מסותפת לכל ילדי
חינוך חובה. כאן יש לחשב את הסכום הדרוש לנו כדי לא להטיל על הממלכה
עומס נוסף על התקציב הניתן לגבי ילדים מוחזקים מיעוטי יכולת
בסך של 250,000 ל"י.

לדעת, יש לקבל את עקרונות סיתוף ההורים
באגרות בהתאם לדרגות הסונות בהתחשב עם מצבם החמרי.

י. צברית:

לדעת, מטרתנו בארגון התקציב צריכה
להיות מרוכזת בפעולות היסוד של המדינה.
פעולות יסוד במובן התרבותי, אלה הן פעולות חינוכיות להטונוי ילדי
העם, הסכלה ותרבות יהודית, ובעיקר הקניית ערכים יאנדיים, הקניית
לשון עברית למבוגרים, כי דבר זה הוא מתפקידה של המחלקה להנחלת הלשון.
יש צורך בקו נוסף בעבודת מסוד החינוך והתרבות - יש לתמוך בפעלים
לבל יבלו. ישנם מפעלים קיים אשר המסוד תומך בהם, לדעת, איננו
צריכים להגדיל להם את התמיכה עקב מצבנו החמרי הקשה, אולי נאטרך
אפילו לצמצם להם את התמיכה, אבל מפעלים חדשים שקמים - יש לתמוך
בהם, כי אם לא נתמוך בהם - הם יחדלו מלהתקיים. מכאן מסתבר, שגן-
הילדים הוא החינוך היסודי. עלינו לעשות הכל כדי לא להוציא את גן-
הילדים מכלל חינוך חובה. איננו צריכה כאן לוטר מהו הטעם לכך, הכל
מכירים בערכו של הגן, הן מבחינת הקניית הלשון, הן מבחינת בריאותית,
הגיינית ורוחנית. ידוע לי, כי מפעל הייעוץ עובר עתה למסוד הבריאות
והוא יוזם תכנית אדירה לטיפול בגנים, בבתי-הספר ובמורים. אנו יודעים,
כי הטציות של הילדים האלה אינה מסודרת, יש להחסיים בין ההורים לבין
הילדים אינם יציבים, אולם כאשר קיימים הגנים - יטנה עבודה
מסודרת. ברור, כי אי-אפשר להגיע לכל הילדים האלה, אולם בצורה זו
אנו עלולים לאבד את הטגע עם הילדים והמה עלולים ליארר לאחר-מכן את
ההרעקה הבלתי-רצויה.

מכל מקום הצעתה של חברת הכנסת כפרית
יכולה לסמט בסיס, אלא יש צורך סמיטוהו במסוד החינוך והתרבות יתבע הנהגת
האגרות - אזי אפשר יהיה לקבל זאת. בצורה זו אפשר לתמוך בכל
הורי גן-הילדים, אף להרחיב זאת גם על הורי ילדי בתי-הספר.

אולם החילה על הוועדה לפנות
לאיגוד המורים בארץ ולשתף אתה מעולה בינום להגדלת מסטר שקוה הלימורים,
כי דבר זה עלול להביא לידי חסכון. הנטיות שיתקבלו מחסכון זה יועברו
לפעולות טונות בגן-הילדים.

18.3.1953

המטח הדיון על תקציב החינוך והתרבות.

ר. אהרי:

לאחר גן-הילדים עלינו לשית לב לבתי-הספר לנערים קטנים. בשנה שעברה ניתנה תמיכה בסך של 224,000 ל"י, השנה הגדילו את התמיכה עד לסך של 303,000 ל"י. לדעתי, הגדלה זו היא במקומה, כי עלינו ליצור את התנאים למטיבת הילדים לבתי-הספר. לחלמידי בתי-הספר אין ספרים ומכשירים רצייתכן והגדלה זו תעזור למטיבת הילדים לבתי-הספר, כיון שיהיו להם תנאי הלימוד הרצויים.

החינוך היסודי אצלנו הכולל את בתי-הספר העממיים אינו מספיק. אמנם לא אכרח לדרוש מן המדינה להרחיב את חוק לימוד חובה גם על בתי-הספר התיכוניים. אולם ישנה בכל זאת דיספרופורציה בקביעת התמיכה לבתי-הספר התיכוניים ולבתי-הספר הגבוהים. דיספרופורציה זו נטרט מטורפת. ביום ניתנה לבתי-הספר הגבוהים סך של 2,000,000 ל"י בערך בשקט שלבתי-הספר התיכוניים ניתנה סך של 398,500 ל"י הכולל ככר סך של 135,000 ל"י לסמינדרות. זאת באמת רק 5% מכלל סדרות העת ילמדו בבתי-הספר התיכוניים. בכך אנו יוצרים שכבה עליונה של בעלי יכרלה שהיא והיה בעלת השכלה ושכבה אחרת של חסדבי עצים וטראכי מית. המרחק בין השכבות יהיה גדול מאד. עלינו לשית לב לתך במיוחד דרוקא מטרות שאנו מדינה בעצמ התחרותה. ישנה הצעה אשר כבר מדכרית עליה זה למעלה מחצי שנה בדבר גיוס כספית מסוימית על-ידי מטרד החינוך והתרבות. זוהי הצעתו של חבר הכנסת כלפון ואינני יודעת מרוע אין שמת לב לתכנית זו.

אשר למחלקה להנחלת הלשון - ראיתי שם צמצום במספר המפקחים. ייתכן ואין צורך במפקחים כה רבים. אבל יש לי על את הקבוצה. ראיתי בהצעת התקציב של מטרד החינוך והתרבות הגדלה כמעט כפולה במחלקה זו. אף דעתי היא שיש למטח מחלקה זו, כי היא צריכה להתרחב ולהקיף את כל העולים ואת כל שכבות העם. ידוע לי שהתחילה פעולה של "פעילי הלשון" לדעתי, זוהי דרך חרובה מאד שדרוקא אנשים שאינם קטורית במטרד החינוך והתרבות תומכים במפעל זה ואין הוא עולה בכספית, אלא רק מרכז את המעולה. עלינו גם לעשור למרעה העליונה לתרבות.

אשר למפעלים ציבוריים אחרים, כמו התרמעה של האטרון ליטובי עולית ולמעבדות - האטרון כזה, הטרב מאד שאנו נחמדך בו, כי הוא מביא את בטרות התרבות. פעולות כאלה יש להרחיב ולשית לב שלא חבולנה. מחשיכה אני מאד מכוננים מדגרגים כדרגמת הסטרן הטדגרגי-ביאולגי בכפר יהושע, כי הם יוצרים את המורים ומקטורים אותם אל הטבע מביאים את המורים להכרות התנאים והסביבה. מפעלים כאלה אשר כבר החלו במעולתם - עלינו לחמדך בהם. בן עלינו לחמדך כבית-הספר הדוממתי של התטרון הקאמרי. מעריכה אני מאד את בית-הספר הדוממתי, כי חסרית לנו בעבודה בבתי-הספר מרית היודעים להכין הצגות לוגיגות! המרית מתלכמית מאד בשטח זה. כאמר בית-הספר רוצה להדריך את המרית כייד להכין הצגות, הרי קשה למצוא את האנשים המתאימים. ההכשרה הדוממתיית למרית צריכה להיות עיקר ויסוד אצלנו. על-כן צריך לחמדך בניצן כזה.

אשר לבתי-הספר הערבים - ישנה כאן הגדלה ניכרת. אולם אינני יכרלה להגיד, כי המיקרוה על בתי-הספר הערבים הגיע לכל המקומות. שמעתי ממקור מוסמך, כי לתרית הימן שהגישה קשה, אין מגיקית למקומות אלה ואינני יודעת מה ערשית שם ומה הוטבים שם. הם מתכבים את הילדים בתי שתי רוצים ואינני יודעת אם אנו לא נטכול אי-פעם מדבר זה. על-כן יש לשית לב במיוחד שהמכוננית יביאו את המפקחים למקומות אלה, לכל ארחת המקומות המרוחקים - פעולה זו הייתה מכורכת אילו היר עומדת מכוננית במספר מספיק לרטרות המפקחיה והם היר יכרלים להגיע לבתי-הספר הערבים ולבתי-הספר ביטובי העולית, היה זה טר משום ששם נעטים

ר. צברי:

דגריה מזיקיה. אולם ישנם תאטרות אשר אין מסודר החינוך והתכנות צריך
לסמוך בהם. אלא יש לערר את הציבור שהוא יסמוך בהם. ישנן ארצות
אשר אף בהן אין תאטרות יכולים להתקיים באופן עצמאי. אבל לא תמיד
המדינה היא שתומכת במוסדות אלה, אלא ישנן מדינות שיש בהן תאטרות
במוסדות שונים.

אשר להסתלמות מדינה ומשקמים - וראה אני
שהגדילו סכומים אלה עד לסך של 76,000 ל"י. אולם ברצוני להפנות את
השומת לב חברי הוועדה לעובדה שיסבן סטילפנדיות מטעם או"ם, מדוע אין
מנאליה סטילפנדיות אלה לשם הסתלמות מדינה? מדוע עלינו להוציא סכומים
מסוימים להסתלמות מתוך התקציב הקטן. כאשר יוצאת מורה
להסתלמות בארצות-הברית היא על השכרן הסטילפנדיות רנוסף לכך מסלמים
לה כאן את משכורתה. מדוע מורה זו צריכה לקבל משכורת כפולה? אם
נרשמת למפקח או למורה המסתלמת גם את משכורתה, הרי יש להחיל אותה
במורה הלרואה. מכל מקרה אין לחת משכורתה כפולה.

ברצוני לטעם: אם נוכל לאמצם את החמיכה
בחינוך הגבוה, לצמצם בהסתלמות המורים ובחמיכה למוסדות אמנות, ואם
נחבל לטחף את ההורים באגרות - הרי בצורה זו נוכל לקיים את החפיקדים
היסודיים שלנו בסדה החינוך והתכנות.

י. סמילנסקי:

ברצוני להעיר לבי החמיכה בבתי-הספר
הגבוהים - יש לי רושם שישנה כאן אי-
הכנה בקרב אותן חברות הוועדה המפורות בגן-הילדים, אמנם בגן-הילדים
הוא דבר נכבד מאד ואני שותף להערכה זו. אולם כו בזמן אי-אפשר לנהרץ
בקלות, מתוך רצון למצוא פתרון קל, ולהביא דוגמאות מתוך ההקצבה
לחינוך הגבוה. (היו"ר ט. פרסיץ: לא היה יחס קל לגבי המוסדות לחינוך
גבוה, אלא העיורו כי בחלוקת האחרים ישנה דיספרופורציה בין ההקצבה
למוסדות החינוך הגבוה לבין ההקצבה לחינוך היסודי).

נסיה: לעשרה בחינה לטוחית: עברתי על כל
המסדרים וראיתי כמה מסלמים במסדרים שונים עובר מומחים מחוץ-
לארץ והסתלמות בחוץ-לארץ והגעת לטכום של 300,000 ל"י. יוצא איפוא,
כי את נצמצת את ההקצבה לחינוך הגבוה הרי במקום סטודנטים ישראלים
תהווה המדינה להביא מומחים מחוץ-לארץ שיעטן אותה העבודה.
צמצומים אלה עלולים להזמיע בתקציבי המסדרים השונים, אבל לא בתקציב
המדינה. קצוצים אלה עלולים להאריך את הלחנות, הן מיתוח עסק בית-
סאן מתעכב מחוטר 5 מהנדסי מים היכולים לעבוד בעבודה זו והדבר קטור
בחקלאות. המומחים הכאים מחוץ-לארץ דורשים הנאים מיוחדים. נדמה לי
כי זוהי גישה מטוכנת - לצמצם את ההקצבה למכניון ולאונז'ברסיטה
מרות שזהו לוקסוס. לדעתי, אם האונז'ברסיטה תקבל פחות מסך של
1,000,000 ל"י פירוט הדבר לסגור את האונז'ברסיטה, כי המסכורות
שמקבלים פרופסורים הן כה נמוכות שהם לא ירצו להשאר במרץ בחנאים אלה.
בשנה שעברה עזבו את האונז'ברסיטה 12 פרופסורים, לכן אני מציע לחטוב על
הדבריה האלה בצורה חמורה יותר. אמנם המצב הריס המור, אולם זה הרוצה
למצוא תיקון למצב באומרו, כי החינוך היסודי קודם - הרי בחנאים שלנו
פירוטו של דבר ירידנו לא רן מבחינת קליחת הקליה, אלא איבוד
כוסר פיתוח הארץ.

ח. בוגר:

בראוני לעמוד על ליקרי מסויים במבנה
התקציב והוא - הקמת החינוך הממלכתי
כמדינה. אינני רואים כל דבר בקטר לכך. בראוני להביא כאן עדות של
אדם אחד אשר היה מן הראשונים שדרש חינוך ממלכתי-מדינתי חינוך לכל
הילדים, מתפקידה של המדינה להמציא את הכספים להחזקת בתי-הספר
ומוסדות החינוך ולסקוד על הזדהות המורים עם תכנית הלימודים - דבר
הניתן באמצעות המפקחים על-ידי שמירת החוקים והתקנות הפורמאליות.
דבריה אלה אמר מרכט כדי להוציא את החינוך מהטמעת המעמד, ואילו ביחס
לאידיאולוגיה - הרי יש להרחיק מהטמעת אידיאולוגיה את בית-הספר
ואין לתת להפוך את בית-הספר למכשיר שלטון המעמד.

אולם עתה עובר אני לדבריו של מר בן-גוריון
אשר יכולים לשמש יסוד לכל העבודה. הוא אמר:
עבודה גבורה וקטר למולדת ולעם. מנקודות אלו נובע אני בשאלת החינוך
הממלכתי. אולם תחילה עלינו לעמוד על שאלת המורים. כי אם לא נכין
את המורים, הרי כל אשר נאמר יהיו דברים בטלים. מר בן-גוריון
אמר כי כל בער ובערה חייבים להיות עובדים. אף אנו חושבים כי
בלעדי זאת לא תוכל המדינה להתקיים. יש ללמד את הילדים את העבודה
אך מי ילמד אותם זאת? הן המורים שלנו אינם מסוגלים ללמד דברים אלה.
ניחנת הקצבה בשיעור של 46,000 ל"י להוראת המלאכה והחקלאות בבתי-
הספר היסודיים. אולם אין כל יכולת להטיג מורה למלאכה, כי טיפוס
זה של מורה חסר לנו. למשל בטרניציה ישנם בתי-ספר מיוחדים
המכינים מורים למלאכה. לבתי-ספר אלה ישנה תכנית לימודים מיוחדת.
על-כן יש תחילה להכין את המורים למלאכה וחקלאות. יש לדאוג לכך
כי אותם בתי-הספר החקלאיים יכינו לא רק חקלאיים, אלא גם מדריכים
לחקלאות. נניח, מטוד החקלאות תומך בבית-הספר החקלאי "מקרה ישראל".
יש לומר להנהלת המוסד, כי מוסיפים להת סכום מסויים ובלבד שיכינו
מדריכים לחקלאות לבתי-הספר היסודיים. עליהם יהיה לקבל גם השכלה
כללית וגם יסוד בפדגוגיה. כן הדבר לגבי בתי-הספר הנמצאים בהחור
הטמעתו של מטוד העבודה. מטוד החינוך והתרבות צריך לדאוג לכך, כי
בכל בית-ספר מקצועי ימצאו מהפך תלמידים אשר יקבלו סטיפנדיות כדי
שיהיו למורים בבתי-הספר היסודיים והתיכונים.

ירצא איפוא, כי יש לתת לילד בכיתות ו'
ד' ו-ח' הכנה מסויימת לחיית. לא יזהכך שתלמיד יגמור 8 מהלכות ו' צא
לחיית מבלי לדעת דבר. הן לא כל תלמיד הגומר בית-ספר יסודי נכנס
לבית-ספר תיכוני. בטרניציה ישנם גרונות טרונים בחינוך. למשל
בשלושת הביתות העליונות של בית-הספר היסודי לומדים מטק-בית, חקלאות,
מקבלים נסיון בחריטה, או אחריה המהכוננים להיות פקידים לומדים
חשבון והנהלת פנקסים, אחריה הרוצים להיות טקידים ממלתיים -
לומדים קצרנות. יוצא איפוא, כי 75% מתכנית הלימודים היא כללית
ו-25% - נתונים לבחירתו של התלמיד. אזי תלמיד הגומר בית-ספר
יסודי יודע להשתמש בדבריה שהוא למד. לדעתו, על המדינה לתת לילד-
לאדם את האפשרות לפתח את כשרונותיו כדי שיוכל להיות באמצעות הדברים
שלמד. לשם כך דרושים מורים. אנו קנינו בגימנסיה מכוננית כדי
שהתלמידים ילמדו את חלקי המכוננית, ולקחתי מהנדס שלמד פעם בגימנסיה
שילמד את הילדים. הוא דרש בעד 4 שעות בשבוע סכום שדורש מורה בעד
4 שעות ביום וטען, כי גם בדרך זו הוא מפסיד. על-כן הינו נאלצים
להפסיק לימוד זה. לכן יש צורך לא באנשים בעלי השכלה גבוהה, אלא
באנשים הלומדים את המקצוע בבית-ספר מקצועי. כי אין לנו האמצעים
לאנשים בעלי השכלה גבוהה. בדרך זו נשנה את כל הקטר לבית-הספר
היסודי.

ח. כוגר:

אשר להתי-הספר החינוכי - ברצוני
לטארל: האם הדבר הוא ביכולתנו שלא להקיים מגמה מדורגית בבתי-הספר
החינוכיים, הילדים אינם רוצים להיות מורית, אנו נוחלים לבתי-הספר
החינוכיים הקצבה בשיעור של למעלה מ-300,000 ל"י. יש לתת לתלמידי
כיתות ו' ו-ח' שילמדו במגמה המדורגית הנחה, סטימנדית בשיעור של
80 ל"י לשנה בתנאי שהתלמיד "חורם" כי הוא ילמד במגמה המדורגית.
מגמה זו צריכה לתת את כל המקורות יחד עם כיוון מדורגית, כלומר, אם
התלמידים וההורים ידעו שניתנת להלמד הלומד במגמה המדורגית הנחה
בסך של 100 - 80 ל"י לשנה - ידאי יהיו כאלה שיסכימו ללמוד במגמה
זו. בארנוביסטיה ישנם 3000 תלמידים; יש לתת ל-500 תלמידים הנחה
בסך של 100 ל"י לשנה שיחמרו ויהיו למורים לאחור גמד לימודיהם באותה
המקצועות שהם לומדים כגון, הימיה, טבע והחיים, כי אין לנו דרך
אחרת.

מקצועות סטודנטים טרבלים הילדים

מסוב שחטויה לנו מדויקים ומורית בשטחים מסוימים-השטח
הדואמתי. הילדים אינם יודעים לכתוח את השטח; המורה שאול שאלה והתלמיד
עונה. אולם אותה התלמידה הנמצאת בהרב הדרמטי הם יודעים לכתוח את
השטח. בכל יום ו' יש אצלנו סמינרות שבת והתלמידים הנמצאים בחוג
הדרמטי לומדים לדבר ומדברים אל הילדים. החינוך הדרמטי הוא דבר
הכרחי על-מנת שהילד ידע לבחור את קצתו. על-כן חינוך זה צריך להיות
חלק אינטגרלי מבית-הספר. יש להכניס את הסטודנטים לטחלקות השונות,
אבל לשם כך צורכים מורים שיממלו בכך, יש צורך בבית-ספר שיכניס את
המורים האלה. יש לתת להם-הספר הדרמטי שליך התאטרון הקאמרי הקצבה
מסוימת, אבל עליהם יהיה לדעת, כי הם ערומים להכניס מאות מורים
לבהל-הספר היסודיים שילמדו אנוהילדנו כיצד לדבר. כלומר, החמיכות
צריכה להינתן בתנאי שהן חוזרות לנייה-הספר היסודי. כן הדבר לגבי
מקצועות אחרים כגון, תורת לנו מורים למלאכה יד, מורים למלאכה
או ישנו ענה מקצוע הקואמיקה שאף אותו היר הילדים יכריעו ללמוד. אולם
לכך צריך לדאוג מסוד החינוך והתרבות, עליהם לדעת, כי לימוד התרבות
והצורה יוצרים הברות רבה בקרב הילדים. אולם מסוד החינוך והתרבות
צריך להכניס מורים לכל המקצועות האלה.

היר"ר ט. פרזיק:

התקציב שלנו ככלל והתקציב החינוך והתרבות
בפרט מעורבים לפני שיגרה מסוימת ואין
בר כדי סימן לריאורגאניזציה. הברוני להקצות מספר הערות לתקציב החינוך
והתרבות.

מה צריך לבחור תקציב החינוך והתרבות? תחילה
הוא צריך לבחור את מגמותיו החינוכיות והתרבותיות הימיה מרובים אלה.
יש לדאוג לכך שהתקציב שערבדו יתוצקו בהתאם למגמות וליכולת ומינתן
העדיפות על אותם הדברים שבכלל אי-אפשר להגיע למקורות.

אשר למקורות החינוכיות - יש להצטרף צער

רוב בני למרות התקציבים הברורים לא נעשו אצלנו הכדיקות הסטאטיסטיות
שהיו יכולות לשמש גר לרגלינו במספר פעולות. אמנם יודעים אנו מספרים
פחות או יותר נכונים, אבל גם מה אנני מרובים את דברי בהסתירות מסוימת,
מרות שהגורמים הניתנים לנו על-ידי מסוד מיושם הורטביה של המדינה
הקובע את מספר הילדים - והמספרים האלה מסמשים גר לרגלינו הם מיושנים
ולפני שנה וחצי, אותה שעה קרה מה שקרה, ישנה אנשים רבים שעזבו את
הארץ, כן נתגלו מקרים מאד מקינים של הברות ארכלוסיה שלה באו לידי
ביטול מחאית במיושם התרבות, למשל, היר אנשים שיטבו במחנות, עברו
לעיר לקרובים והותילו לקבל בעיר את מנות המזון, אולם כדי לא לאבד

18.3.1953

המשך הדיון על תקציב החינוך
והתרבות.

היו"ר ש. פרסיץ:

את זכותם לשיכון נטארו אותם התושבים רשומים גם במחנה. דבר זה קרה גם במעברות וגם בשיכונני עולים ופחונים. יש וגם במירשת התושבים רשומים אותם האנשים 3 פעמים - מבחינה זו הסטאטיסטיקה לקויה ואין יודעים בדיוק מה מספר הילדים בכל מקום ומקום. טבעתים גדולים המכשולים כאשר אנו מגיעים לחינוך המקצועי החקלאי התיכוני והגבוה. היחה צריכה להיות אצלנו סטאטיסטיקה לכמה אנשים בעלי מקצוע ובעלי השכלה אנו זקוקים כדי לדעת מהו המינימום שהמדינה צריכה לו על-מנת להבטיח התפתחות כריאה של המדינה. פיתוח הארץ וההוצאות הדרושות לכל צרכיה. הן מר פלדסטין בדברי הפולחה שלו אמר, כי המספרים שהוא מוסר הם רק אפרוכסימטיבים; מר גולדשטייט אמר, כי ברודאות קשה עדיין לעמוד על הדברים משהם טרם עובדו כלומר טרם עובדו הדבריה ביחס להקצבה שניתנה בשנים הקודמות. מה מספר הלומדים כיום ומה יש לעשות להכא. האם דברים אלה לא היו צריכים להיות בפנינו? כי איננו צריכים להיות מוטעים בכנין התקציב.

כאשר אנו דנים על החינוך התיכון, אנו רואים כי אמנם ישנה הטבה מסוימת לגבי ההקצבה לשנה זו. אולם הן כאין וכאפס לגבי הצרכים. לא הרבאה כהן בחשבון ההקצבה המוגדלת הניתנת לבתי-הספר התיכוניים-החקלאיים הכלולה בתקציב משרד החקלאות; כן לא הרבאה בחשבון ההקצבה המוגדלת הניתנת לחינוך היסודי-המקצועי הנמצאת בתקציב משרד העבודה. לכן אני מתנגדת לדיונים בתקציב מבלי לראות את כל הדברים האלה בפנינו.

כאשר אנו מדברים על החינוך הגבוה הרי איננו עומדים על כל הסעיפים השונים הפזורים פה ושם בתקציב כולו. למשל במשרד האוצר ניתנה הקצבה למכון ויצמן לעבודות מיוחדות בשיעור של 275,000 ל"י. הקצבה זו מקילה על תקציב המוסד מפני שרוב העבודות נעשות על-ידי אנשי המכון. במרבן שניתנה תרומה כרוח לביצוע עבודה הנמצאת במקום מרוחק ועליהם להזמין אנשים נוספים. אולם אותם 275,000 ל"י מקילים על גחל התקציב שלהם.

י: סמילנסקי:

נניח מחשבת נפט בארץ ועל מכון ויצמן לעשות עבודה מחקר בשטח זה. עליהם להחזיק בפועלים ועובדים שיטעו בארץ ויקטרו את העבודות האלה. עבודות אלה אינן על חשבון המוסד אלא על חשבון הממשלה והיא משלמת להם שהם יעשו עבודות אלה.

היו"ר ש. פרסיץ:

אולם מתוך 275,000 ל"י ישנה עזרה מסוימת למוסד, כי חבר העובדים המדעי המכון את הפעולה הוא מתוך חבר העובדים הרגיל של המוסד ומתוך האדמיניסטרציה של המוסד. או אם אנו מוצאים בתקציב משרד ראש הממשלה סכום ניכר למדי למחקר גיאומטי, הרי דבר זה אף הוא קטור במידה מסוימת במוסד זה. האם אנו רוצים באחיזה עילנית בתקציב. עיני אינה צרה באף פעולה תרבותית. אולם כאשר אנו מדברים על תרבות תורנית, כרצוני לראות את היקפו של כל התקציב הזה ולא לראותו מפורז בתקציב משרד הדתות ובתקציב משרד החינוך והתרבות. סכומים אלה צריכים להיות מוצאים מתקציב מסויים אחד ולא לפזרו פה ושם. אולם הדבר נעשה במחשבה תחילה, איתו הוכר בכל התקציבים כדי לא לבוא לכנסת ולהביא סכום מדהים, על-כך מפזרים תקציבים שונים במקומות שונים דעיר מה דעיר עם ומתקבל הרושם כאילו זהו דבר אחר לגמרי.

18.3.1953

המטח הדיון על הקציב

החינוך והתרבות.

היו"ר ט. פרסיץ:

אשר לחקציב מטרה החינוך והתרבות - הרי אין הכרה באופן פעולתו של המשרד בסטאדיה זו. אין בדעתי להאשים את מיטתו שעשה את המלאכה ואותם החטאים שחטאו לפני כן מתוך נימוקים אלה או אחרים. אולם כאשר אנו מדברים על ביטול הזרמים ואיחוד הכיתות ואני שואלת כמה עולים לנו הזרמים - אינני יכולה לקבל חטובה מקבלת אני גזירה זו. אבל לפחות שבמשרד ידעו דבר זה. אף פרופסור דינור אמר כי אין הוא יודע. הוא חושב כי אם היה צריך לדון בהתאם לכתוב על הנייר הרי הוא חושב כי אנו יכולים לחסוך כ-300,000 ל"י. אמנם אינני רגילה לסמוך על מספרים כאלה. אולם לאחר ביקורי ב-112 מקומות בארץ נראה לי כי אנו יכולים לחסוך סך של 2,000,000-3,000,000 ל"י. אמנם אינני יכולה לעשות את החשבון של תוספת יוקר. אבל בהתאם למטרות המורים ואיחוד הכיתות על-ידי הרצאת המחיצות הרי נדמה לי כי אפשר יהיה לחסוך סכום זה. אמנם פרופסור ריגר אמר כי אי-אפשר להגדיל את הכיתות בהתחשב בעובדה שיטנם מורים היכולים לשמש כמורים בכיתה כח 20 ילד ואינם יכולים לשמש כמורים בכיתה כח 40 ילד. אילמלא שיטת הזרמים לא היינו מגיעים למספר זה של מורים בלתי-מוסמכים שאין לסמוך עליהם בהחזקת כיתה כח 35 ילד. אמנם חלק מן הסכומים האלה ילך לכיסוי הגידול הטבעי. אולם גם אחרי כיסוי הרצאות הגידול הטבעי תשאר רזובה ניכרת בסעיף זה הנוחנת אפשרות לסמור על הפרסטיז'ה של המדינה וגם על הכרח המדינה לטפל בגן-הילדים. אותה החברים שהיו במנסח הראשונה זוכרים בוודאי את מאבקי בעת הדיונים על חוק חינוך חובה חיינם אשר עלינו להקיף את כל הילדים בני 17 - 4 שנים. אולם זמן ביצועו של החוק צריך להמטח 10 שנים. היו אנשים שחלקו על דעתי ואמרו כי חוק 3 שנים אפשר יהיה להתגבר על הדברים האלה שהביאו עתה לכל הקשיים האלה. אולם את אשר נעשה בחיפזון יש לתקן ולא להרוס. אם נמטח 3 שנים אלה לא יוכלנו לכצק את החוק במלוא היקפו נשחמט עתה באגרת החינוך כחוספת לסכומים-הדרושים לגן-הילדים ולא נבטלו עתה.

אשר להנחלת הלטרון ולעניני התרבות - בתמיכות למוסדות ובחלוקת החקציבים - הרי תסלחו לי אם אשתמש במלה קצת חריפה - אין מחטבה תחילה. מצד אחד - אנו עומדים להרוס את גן-הילדים ומן הצד האחר - אין אצלנו עבודה מחוטבת בעניני הנחלת הלטרון. אין להקל ראש בעניני תרבות אפקטיביים. אין לנו כל זכר בחקציב לעידוד יזמה בענינים אלה. אני מגיע בשנית לסעיף "מפעלי מחקר ומדע". תחת כותרת זו אינו מופיע המחקר היגאופיסי. מדוע אי-אפשר היה לאחד את המחקר המדעי ולקבוע אחוזים מרוימים לעבודה מיוחדת זו או אחרת ולא להעמיד סעיף זה בחקציב הדל שלנו.

אשר לסעיף "מפעל הקונקורדנציה לחלמוד" - הן הרצאת החלמוד הישראלית זהו עסק זהב בישראל מה ענינינו לחמוד כמפעל זה? מדוע סכומים אלה צריכים להופיע בחקציב שלנו? ישנם סעיפים אחרים כמו: "ארכיון כללי לתולדות ישראל" - ישנם ארכיונים על גבי ארכיונים ואינני יודעת כלל אם זהו מסמך ראשון. "מילון בן-יהודה" - אינני יודעת אם ישנה כאן התחייבות. אבל ברור כי זהו מכה זהב ואינני יודעת מדוע אנו צריכים להוציא על כך כסף. חלפו עברו הזמנים שספרים כאלה היו מיועדים רק ל-100 איש ואי-אפשר היה למכור את הספרים האלה. עתה אלה הם עסקי זהב.

אשר לסעיף "פעולות תרבות ואמנות" - ניתנת כאן הקצבה של 15,000 ל"י ל"הכימה" הרי עם כל הסנטימנטים שיש לי למוסד זה נמטח שנים ועת כל הערכת את פעולתם הסכיירו לי מדוע ישנה כאן דיספרופורציה בחלוקת הסכומים בין התאטרות האחרים כמו ה"אהל" והקאמרי. רואה אני את נציגי תאטרון "הכימה" מסתובבים כאן כדי שירבטח להם חלק מן ההקצבה. כיצד היו יכולים אנשים אחראינו

18.3.1953

המסך הדירון על הקציב
ההיגרוך והתכונה.

היר"ר ט. ט. טרסיץ:

לדרוש זאת. לאחר מכן ערכים אנו על כל הטקייף הזה ומרצאים: "רכיטה
וסקר של דברי אמנות" "הכנת חומר לימוד לאמנות" "התערוכה הנכבחה
של אמני ישראל" "הזמנת מומחים בסטח האמנות מחוץ-לארץ" "הצלת
אוצרות הגולה" - הכל אנו מוצאים בתקציב הזה. כלום יש כאן מוקדם
ומאוחר: איננו יכולים לעשות את הדבר באורה זו, כי ישנם דברים
השוכים שאנו מוכרחים לעשותם וישנם דברים אחרים שאנו מוכנים עוד 5
שנים להקימם.

כן אנו מוצאים בטקייף זה: "ארגון מקהלות
והזמרות-עם ואירודן" - הן ישנו תקציב מיוחד לפסטיבלים ולהזמרות.
אולם הקוטי בתקציב הזה שהדברים מפורזים פה ושם והדבר מבין לידי כך
שאנו נרציא מן התקציב את הדבר העיקרי. הטקייף "עידוד והמיכה להוצאת
ספרי מדע פופולאריים" - הרי לספריה במלה יש מהלכים וזהו עסק מה
אנו כדי לעזור בקניניהם אלה? "ספריות יסוד לילדים חדשים" - אינני
ירדעת אם הסכום הזה הוא קטן או גדול, כי לא ניהגה לי האפשרות לכדוק
דבר זה. אבל אצלנו היה רושם שמתלקה זו רוצה לעשות משהו, אך אינה
עומדת בשתי רגליה על הקרקע ואינני ירדעת אם מי היא מזכה בכל עושר
פעולתה שהיא עושה - ובקייקר לאחר שהספרים מונחים במשחד ההיגרוך והתכונה.
כן הדבר לגבי הטקייף "הכשרה ספרנים".

אשר לטקייף "הנחלת הלטרון" - פעולה זו
מכובדה אשר הפיזור בה גדול והכבדו אף הוא גדול ואין סמיה את הדגש
לאותו החזון ולכל אותן ההדפעה שהיו צריכות למצוא את ביטויין
בתקציב. עלי להפנות את השומת לבכם, כי מאחזי בתקציב סכום
3,500,000 - 2,000,000 ל"י המוצאים על הדפסות שונות. עשיית
חשבון קל, כי אילו היו מסחמטים בכל אותם הסטנסלים וכוחכים מטני
הצדדים היינו יכולים לחסוך כ-200,000 דולר. יוצא איפוא, כי על-ידי
סידור יעיל של ההדפסות באמצעות המדמים המטשלתז אפשר היה לחסוך
סכומי כסף. על-כן יש תחילה ללמוד את התקציב כדי שנוכל להציע את
הצעותינו למשרד ההיגרוך והתכונה.

היטיכה ננעלה בשעה 13.00.